

GROEPSVERZEKERINGEN EN HET HUWELIJKSVERMOGENSRECHT

1.

De artikelen 127 en 128 van de Wet van 25 juni 1992 op de Landverzekeringsovereenkomst (WLVO) stelden eertijds het volgende:

Artikel 127 WLVO:

De aanspraken, ontleend aan de verzekering die een in gemeenschap van goederen getrouwde echtgenoten behoefte van de andere of van zichzelf heeft bedongen, is een eigen goed van de begunstigde echtgenoot.

Artikel 128 WLVO:

Aan het gemeenschappelijk vermogen is geen vergoeding verschuldigd behalve voor zover de premiebetalingen die ten laste van dat vermogen zijn gedaan, kennelijk de mogelijkheden ervan te boven gaan.

De Wet Landverzekeringsovereenkomst stelde dus als principe voorop dat bij echtgenoten die in een gemeenschap van goederen (o.a. wettelijk stelsel toepasselijk bij gebreke aan huwelijkscontract) gehuwd zijn de verzekeringsprestatie voortvloeiende uit een verzekering aangegaan door één van de echtgenoten ten behoeve van de andere of van zichzelf een eigen goed is van deze echtgenoot en dus niet behoort tot het gemeenschappelijk vermogen van de echtgenoten, met dien verstande dat wel een vergoeding zal verschuldigd zijn aan het gemeenschappelijk vermogen indien wordt aangetoond dat de premiebetalingen die gebeurd zijn voor de eigen verzekering kennelijk de mogelijkheden van dat gemeenschappelijk vermogen te boven gaan.

Deze artikelen stelden dus duidelijk voorop dat de aanspraken voortvloeiende uit de verzekering behoorden tot het eigen vermogen van de respectieve echtgenoten.

2.

Reeds bij **arrest van 26 mei 1999** oordeelde het toenmalige Arbitragehof (thans Grondwettelijk Hof) dat deze artikelen 127 en 128 WLVO de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schenden indien deze worden toegepast op de waarde van een individuele levensverzekering afgesloten door één van de echtgenoten waarvan de premies werden betaald door het gemeenschappelijk vermogen.

In haar **arrest van 27 juli 2011** oordeelde het Grondwettelijk Hof dat haar eerdere rechtspraak inzake ook kon doorgetrokken worden naar de groepsverzekeringen.

Met name was het Grondwettelijk Hof bij arrest van 27 juli 2011 van oordeel dat de artikelen 127 en 128 WLVO de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schenden “in de interpretatie volgens dewelke, wanneer twee echtgenoten gehuwd zijn onder een stelsel van een gemeenschap van goederen, het kapitaal van de verplichte groepsverzekering die de werkgever van één van hen aangaat ten voordele van zijn werknemer ter financiering van een aanvullend pensioen dat wordt betaald bij het bereiken van een bepaalde leeftijd door de aangeslotene, als een eigen goed wordt beschouwd”.

De overwegingen welke het Grondwettelijk Hof in dit verband hanteerde waren gelijkaardig aan de overwegingen welke leidden tot het eerder arrest van 26 mei 1999.

Het Grondwettelijk Hof maakte de overweging dat de premies van de groepsverzekering die de werkgever betaalt een onderdeel vormen van het voordeel dat de werknemer verkrijgt uit hoofde van diens arbeidsovereenkomst.

Daaruit leidt het Grondwettelijk Hof vervolgens af dat de aanspraken op de groepsverzekering op grond van artikel 1405, 1ste lid Burgerlijk Wetboek tot het gemeenschappelijk vermogen van de echtgenoten behoren.

Artikel 1405, 1ste lid van het Burgerlijk Wetboek stelt immers:

Gemeenschappelijk zijnde inkomsten uit de beroepsbezigheden van elk der echtgenoten, alle inkomsten of vergoedingen die ze vervangen of aanvullen, evenals de inkomsten uit openbare of particuliere mandaten.

Bijgevolg oordeelde het Grondwettelijk Hof dat de verzekeringsprestatie als een eigen goed beschouwen niet redelijk verantwoord is.

Dat de aanspraken op de groepsverzekering gemeenschappelijk zijn houdt in dat ze bij de vereffening en de verdeling van het huwelijksvermogensstelsel dienen verrekend te worden.

3.

In het concrete geval dat ten grondslag lag aan het arrest van het Grondwettelijk Hof dd. 27 juli 2011 was er sprake van een groepsverzekering aangegaan door de werkgever, welke werkgever tevens instond voor de betaling van de premies.

In haar arrest dd. 30 november 2012 heeft het Hof van Cassatie echter geoordeeld dat dezelfde principes gelden doch **ongeacht of de premies door de werkgever dan wel door de werknemer zijn betaald.**

4.

Al hetgeen voorafgaat heeft betrekking op groepsverzekeringen gesloten tijdens het huwelijk en dus niet op groepsverzekeringen die reeds gesloten zijn voorafgaand aan het huwelijk.

Aanvankelijk bestond er géén eensgezindheid in rechtspraak en rechtsleer over het statuut van **groepsverzekeringen reeds gesloten voorafgaand aan het huwelijk.**

Bepaalde auteurs waren van oordeel dat deze groepsverzekeringen gesloten voorafgaand aan het huwelijk behoren tot het eigen vermogen, maar dat het eigen vermogen van de echtgenoot-titularis een vergoeding verschuldigd is aan het gemeenschappelijk vermogen voor de periode van het huwelijk, dit gezien aldus, tijdens die periode van het huwelijk, gemeenschapsgelden werden aangewend voor de verwerving van eigen rechten. Deze auteurs stelden dus een correctie voor middels de vergoedingsrekeningen (art. 1432 e.v. van het Burgerlijk Wetboek).

Andere auteurs waren dan weer van oordeel dat de groepsverzekering dient opgesplitst te worden in enerzijds een voorhuwelijks en dus eigen deel en anderzijds een huwelijks en dus gemeenschappelijk deel.

In het reeds vermelde arrest van het Hof van Cassatie dd. 30 november 2012 heeft het Hof van Cassatie zich aangesloten bij deze laatste opvatting, dit als volgt:

“In de mate dat zij opgebouwd zijn met bijdragen betaald tijdens het huwelijk, zijn de prestaties van een dergelijke verzekering aanwinsten die krachtens artikel 1498, oud, Burgerlijk Wetboek gemeenschappelijk zijn.”

De omstandigheid dat de groepsverzekering voor een aanvullend pensioen werd aangegaan voor het huwelijk en het aanvullend pensioen pas na het huwelijk wordt uitgekeerd doet hieraan geen afbreuk.

5.

Gelet op hetgeen voorafgaat is het duidelijk dat de toepassing op de groepsverzekeringen van de artikelen 127 en 128 van de Wet op de Landverzekeringsovereenkomst eerder werd buiten werking gesteld door de hiervoor vermelde rechtspraak van de hoogste rechtscolleges.

Sedert 1 november 2014 is daarenboven de **wet van 4 april 2014 (Wet Verzekeringen)** van kracht, welke de eerdere Wet op de Landsverzekeringsovereenkomst vervangt. Deze nieuwe Wet Verzekeringen bevat geen gelijkaardige bepalingen in de trant van de eerdere artikelen 127 en 128.

6.

Nu vaststaat dat de vermogenswaarde van groepsverzekeringen waarvan de premies werden betaald tijdens het huwelijk gemeenschappelijk zijn stelt zich de vraag naar de **concrete waardering** ervan. De vraag die zich stelt is aan welke waarde de notaris(-vereffenaar) de groepsverzekering dient te waarderen, dit in de hypothese dat het verzekeringsproduct nog lopende is op het moment van ontbinding van het huwelijksstelsel.

Indien de uitkering plaatsvond voorafgaand aan de ontbinding van het huwelijk dan stellen zich inzake geen moeilijkheden en wordt de waarde van de uitkering opgenomen als een actiefbestanddeel in de vereffening-verdeling.

Wanneer de uitkering echter nog niet plaatsvond dient rekening te worden gehouden met de vermogenswaarde.

In de rechtspraak en de rechtsleer is men het erover eens dat enkel de nettowaarde van het kapitaal van de groepsverzekering in aanmerking dient genomen te worden. De premies betaald middels arbeidsinkomsten worden opgeteld en vervolgens worden de solidariteits- en sociale zekerheidsbijdragen in mindering gebracht.

7.

Aanvankelijk bestond er geen eensgezindheid omtrent de vraag **op welke datum de vermogenswaarde van de verzekeringspolis dient te worden begroot.**

Een deel van de rechtspraak en rechtsleer ging uit van de datum waarop het huwelijksvermogensstelsel werd ontbonden.

Overeenkomstig artikel 1278 van het Gerechtelijk Wetboek werkt het vonnis of arrest waarbij de echtscheiding wordt uitgesproken ten aanzien van de echtgenoten, wat hun goederen betreft, terug tot op de dag waarop de vordering tot echtscheiding is ingesteld en, wanneer er meer dan één dergelijke vordering is ingesteld, tot op de dag waarop de eerste vordering in echtscheiding is ingesteld, ongeacht of zij werd toegewezen of niet.

Op vermogensrechtelijk vlak werkt de echtscheiding dus retroactief terug tot op het ogenblik van de inleiding van de eerste echtscheidingseis.

Het was hierop dat deze rechtspraak en rechtsleer zich baseerde om de vermogenswaarde van de verzekeringspolis te begroten op deze datum van inleiding van de echtscheidingseis.

Andere auteurs verzetten zich echter tegen deze stelling en meenden dat de waardering op het ogenblik van de effectieve verdeling dient te gebeuren.

Hierbij baseerden zij zich op artikel 890 van het Burgerlijk Wetboek (*“Om te beoordelen of er benadeling is geweest, schat men de goederen op hun waarde ten tijde van de verdeling”*).

Inzake is intussen een belangwekkend arrest tussengekomen van het Hof van Beroep te Brussel dd. 25 juni 2013.

In de concrete casus voorgelegd aan het Hof was de echtscheiding gevorderd in het jaar 1995. De echtgenoot-titularis was van oordeel dat enkel de waarde van de groepsverzekering op het ogenblik van de echtscheidingseis in 1995 in rekening diende te worden gebracht.

Het Hof van Beroep te Brussel oordeelde in haar arrest dd. 25 juni 2013 echter dat dit ten onrechte was.

Het Hof van Cassatie had eerder, in haar arrest dd. 12 september 2008, geoordeeld dat bij de verdeling na de ontbinding van een huwelijksvermogensstelsel de waarde van de goederen, die tot het gemeenschappelijk vermogen behoorden en door de ontbinding afhangen van de post-communautaire onverdeeldheid, dient bepaald te worden op het ogenblik van de verdeling. Het Hof van Cassatie stelde in dit arrest dat de appelrechters die oordelen dat de waardering dient te gebeuren op de datum van de ontbinding van het huwelijk artikel 890 Burgerlijk Wetboek schenden. De retroactieve werking van de echtscheiding is immers beperkt tot (louter) de samenstelling van de vermogens, zodat bij de verdeling weldegelijk rekening dient te worden gehouden met de waarde van de goederen op dat ogenblik.

In het verlengde van deze cassatierechtspraak stelde het Hof van Beroep te Brussel in haar arrest dd. 25 juni 2013 dat een onderscheid dient gemaakt te worden tussen enerzijds de samenstelling van de te verdelen boedel en anderzijds de waardering ervan.

In verband met de samenstelling van de te verdelen boedel is het inderdaad zo dat enkel de aanspraak op de groepsverzekering dient opgenomen te worden in de mate dat die groepsverzekering bestaat op het ogenblik van de ontbinding van het stelsel, zijnde dus op het ogenblik van de inleiding van de echtscheidingseis (artikel 1278 van het Gerechtelijk Wetboek).

Echter, voor wat betreft de waardering van dit vermogensbestanddeel dient wel degelijk rekening te worden gehouden met de waarde ervan op het ogenblik van effectieve verdeling.

Dit houdt dus in dat op het ogenblik van effectieve verdeling een herwaardering dient te gebeuren van deze aanspraken. De tegoeden die na de (retroactieve) ontbinding van het stelsel belegd bleven in de groepsverzekering dienen ge(her)waardeerd te worden op het ogenblik van effectieve verdeling.

8.

Een andere vraag met betrekking tot de waardering betreft de vraag inzake de **fiscaliteit**. Met welk fiscaal tarief dient er rekening gehouden te worden bij de vereffening-verdeling van het huwelijksvermogensstelsel?

Dient er bij de vereffening-verdeling van de huwgemeenschap rekening gehouden te worden met de belasting die in theorie verschuldigd zou zijn mocht het kapitaal effectief uitgekeerd worden op de datum van verdeling of dient men daarentegen eerder een inschatting te maken van het fiscaal tarief dat desgevallend van toepassing zou zijn op de pensioenleeftijd?

Inzake kan verwezen worden naar het arrest van het Hof van Beroep te Brussel dd. 9 november 2010.

In dit arrest stelt het Hof dat bij de vereffening van de huwgemeenschap enkel rekening kan gehouden worden met de elementen en omstandigheden geldend op dat ogenblik.

Het Hof gaat ervan uit dat de begunstigde van de groepsverzekering noch rechtstreeks noch onrechtstreeks kan worden verplicht om het kapitaal slechts op te trekken na zijn 65 jaar, temeer daar niet vaststaat of hij de leeftijd wel zal halen. Daarenboven kunnen de fiscale tarieven in de toekomst op initiatief van de wetgever evident ook nog wijzigen.

Bijgevolg oordeelde het Hof van Beroep te Brussel dat bij de vereffening-verdeling rekening moet worden gehouden met het fiscale tarief van 33% (en dus niet met het gunstigere 10% tarief).

9.

Vermeldenswaardig tot slot is verder nog het relatief recente arrest van het Hof van Beroep te Gent dd. 19 januari 2017.

In dit arrest oordeelde het Hof van Beroep te Gent dat ingeval van dadelijke verrekening bij de vereffening-verdeling na echtscheiding voor wat betreft de waardering van de opgebouwde groepsverzekering ten behoeve van één van de echtgenoten **de door de verzekeringsmaatschappij becijferde afkoopwaarde kan dienen**.

Gent, 27 januari 2018

Mr. Lieven WIJNDAELE